

DE BUIKSPREKER ALEXANDRE

50 Jaar geleden schreef Pierre Kluykens een artikel onder de titel "Een klein schandaal te Gent in 1820. De Universiteit schenkt een zilveren medaille aan een buikspreker".

Sedert haar ontstaan in de Middeleeuwen, zijn de Universiteiten steeds een verpersoonlijking en het zinnebeeld geweest van de Wetenschap en de Geleerdheid. Al wat daar omgaat of van daar uitgaat moet ipso facto voor het groot publiek, de stempel van de ernst en de onfeilbaarheid dragen.

Ook onze Alma Mater had, pas door Koning Willem in het leven geroepen, deze reputatie in ere willen houden en zij nam van meetaf, dank zij de vermaardheid van vele harer professoren en de degelijkheid van haar onderwijs, rang naast de oudere instellingen.

Wie met een diploma van doctor onder de arm de Gentse hogeschool verliet, mocht kranig zijn stuk staan in de intellectuele middens van het land.

Doch professoren en doctors zijn nu eenmaal ook mensen, niet volledig gepantserd tegen elke niet-wetenschappelijke factoren.

Hebben wij ten andere zelve niet kunnen vaststellen hoe bij de uitdeling van de benoemingen van doctor honoris causa na de laatste wereldoorlog, deze factoren eveneens een belangrijke rol hebben gespeeld?

Doch het meest typisch en minst glansrijk staaltje hiervan werd ons in 1820 geboden toen de Academische Senaat van onze Hogeschool een zilveren medaille aan een ... buikspreker toekende!

In het begin van de vorige eeuw was de Schouwburg nog geen eigendom der stad. Hij werd uitgebaat door een private vereniging die er jaarlijks de directie van toevertrouwde aan wie vermetel genoeg was om zijn kans te wagen. Meestal liep het avontuur slecht af en men heeft voorbeelden gekend van bestuurders die manu militari gevangen gezet werden daar zij er op het kritiek ogenblik van onder gemuisd waren. Voor het seizoen 1819-1820 had een zekere Le Borne, niettegenstaande de menigvuldige tegenslagen van zijn voorgangers, de directie aanvaard: hij zou het zich ten andere beklagen daar hij het seizoen zou afsluiten met een tekort van ruim zeven duizend goudfrank.

Dankzij een handige propaganda en een gunstige voorstelling der programma's, was alles normaal, t.t.z. zonder te grote verliezen, gedurende de eerste tien maanden verlopen. Le Borne had zelfs de bekende bariton van de Muntschouwburg, Darboville, er toe kunnen overhalen, twee voorstellingen te geven te Gent, en het succes was zeer groot geweest. Le Borne had ten andere van de komst van Darboville gebruik gemaakt om de prijzen der plaatsen te verdubbelen.

Maar midden Maart beschikte hij niet meer over voldoende gelden om een degelijke troep uit te nodigen en moest hij beroep doen op een Engelse troep kunstmakers die het weinig talrijk opgekomen publiek op een soort foorspektakel vergastten.

Het seizoen dreigde aldus, net als de voorgaande, op een fiasco uit te lopen toen hij de hand kon leggen op een personage die, volgens zijn vooruitzichten, heel wat zaad in het leeg bakske van de Schouwborg zou brengen, de vermaarde buikspreker Alexandre.

Voor Le Borne, die maar een middelmatige directeur was, doch zeer behendig was op gebied van propaganda, was het optreden van Alexandre een kolfje naar zijn hand. Deze buikspreker bezat immers stapels certificaten, afgeleverd door vorsten, prinsen, prelaten en geleerden, en met een dergelijk materiaal zou het maar kinderspel zijn gans de stad naar de Schouwborg te doen stromen.

De pers, op de hoogte gebracht van de talloze onderscheidingen van dhr. Alexandre nam gretig de haar medegedeelde communiqués op en speelde aldus volledig in de kaarten van Le Borne en van Alexandre.

Op 17 April mochten de Gentenaars in hun dagblad lezen: "Den heer Alexander, vermaerden buykspreker, uytmuntende door zijne buytengewone begaafdheden, zoo wel als door zijn persoonlijke hoedanigheden, die hem van wegen de doorluchtigste princen en van de grootste geleerde zoo vleyende als talrijke bewijzen hebben verdient, is in deze stad aangekomen en zal eerst dags een vertooninge doen van zijne oeffeningen van buyksprekerie ofte schynbare spraeke, gelijk men de konste noemt die den gemelden heer bezit in een graed, waer toe noch geen anderen is konnen geraeken".

De Journal de Gand had op 13 April nog meer lof toegezwaaid aan de beroemde gast en verklaarde dat nog nooit een kunstenaar zovele certificaten van prinsen, geleerden, enz. had kunnen bijeenkrijgen, die allen het bewijs brachten van zijne buitengewone gaven op gebied van buiksprekerij, "physiologie" der stem en akoustiek, verheven talent, nederigheid en weldadigheid.

Een paar dagen nadien kondigt de Gazette van Gend zijn optreden aan in de Schouwborg: "De heer Alexander zal zondag aenstaende, op den grooten theater eene vertooninge geven van buyck-spraeke ofte stem-bazuyninge welke konste hij in de uysterste volmaektheyd bezit.

Inmiddels was hij reeds opgetreden in 'n paar private clubs der stad en had er volgens de Journal de Gand enorm succes geogst "par l' étonnante flexibilité de son organe, la variété de ses inflexions et l' étendue de la faculté qui constitue son talent".

Zijn optreden in de Schouwborg werd nochtans geenszins een triomf. Er was minder volk dan verwacht en in de ruime zaal gaven zijn "buik- of stembazuyningen" niet ten volle voldoening aan het publiek.

De pers is ten andere wat kalmer geworden en haalt opnieuw de stapel attesten aan om dan over het spektakel zelf maar weinig uit te weiden: “alderlevendigste toegejuygd”, “a réuni tous les suffrages”.

Zij kondigt meteen een nieuw optreden aan van de buikspreker, ditmaal in de zaal van de Sodaliteit, welke volgens het programma van de heer Alexander, beter geschikt is voor wat hij zijn “illusions vocales” noemt.

Het succes moet flauw geweest zijn, want er wordt in de dagbladen geen gewag gemaakt van deze tweede voorstelling.

Alexandre vertrok vervolgens naar Brugge en Oostende en liet op 19 Mei langs de Journal de Gand aan het Gents publiek weten dat hij nog een paar dagen in de stad zou vertoeven en voorstellingen zou geven bij degenen die het hem zouden aanvragen, zoals zovele monarchen en geleerden het reeds elders hadden gedaan.

Het is toen dat onze Universiteitsprofessoren op het idee kwamen dat zij het voorbeeld van al die buitenlandse geleerden moesten volgen; zij nodigden de buikspreker uit die natuurlijk het voorstel gretig aanvaardde, met de heimelijke hoop hier ongetwijfeld een nieuw certificaat voor zijn rijke verzameling los te krijgen.

De uitslag overtrof echter al zijn optimistische verwachtingen. Dhr Alexandre kreeg meer dan een doodgewoon certificaat: hij kreeg een zilveren medaille welke de Hogeschool speciaal voor hem liet slaan met volgend opschrift: “Quod sono vocis scite modulando, sive haec naturae dos sit, sive artis, notiss. Autakoustikos legibris aut inludis aut inludere videtur”.

Het was de Gazette van Gend die er het eerst het nieuws van onder het publiek verspreidde: “Den academiquen senat van onze Universiteyt zyne hoogste voldoeninge willende betuygen over de bewonderensweirdige konstvertooningen door den vermaerden buikspreker Alexander in verscheyde zoo openbaere als bezondere byeenkomste alhier gedaen, heeft dien heer vereert met een zilveren gedenkpenning”.

Deze beslissing van de Academieraad werd fel gehekeld en bekritiseerd te Gent.

Men oordeelde terecht dat het buikspreken enkel een goocheltoer was zoals koordendansen, een foorspektakel tot ontspanning van het volk, en dat de professoren wijzer hadden gehandeld door hunne gedenkpenningen te bewaren om een of andere geleerde of universitaire laureaat te belonen.

“Le Véridique de Gand”, een plaatselijk dagblad dat slechts gedurende twee jaar verscheen (van November 1818 tot September 1820) en steeds de opinie voorstond welke niemand deelde, vloog onze bekritiseerde en bespote professoren ter hulp.

De Heer Alexander, schreef het blad, heeft waarschijnlijk ophef gemaakt. Zijn talent is zeer groot en het nut van zijn kunst zal vroeg of laat naar waarde

worden geschat. Onze Hogeschool is slechts deze beoordeling vooruitgelopen.

Het publiek oordeelde er echter heel anders over en wellicht zullen onze professoren, eens de eerste indruk van de gezellige avondvertoning voorbij, zich hun te enthousiast gebaar bitter hebben beklaagd.

Pierre KLUYSKENS

Naschrift van de Redactie

De kranten hadden het over Alexander, in feite moest dit Alexandre zijn, want de ware naam van deze Fransman die op 18 November 1796 te Parijs geboren werd luidde:

Nicolas Marie Alexandre Vattemare.

Hij was niet alleen buikspreker, maar ook chirurg.

Hij stierf op 7 April 1864.

GENTSE MEMORIEDAGEN: 29-30-31 MEI

29 Mei 1476

Akte van Karel de Stoute waarbij “De Fonteyne” het recht krijgt andere Rederijkerskamers te “confirmeren”.

29 Mei 1543

Frans Van Pottelsberghe legt de eerste steen van de nieuwe kapel van het Kinderen Alijnsghospitaal.

29 Mei 1749

Dood van Jacobus Hije.

Dichter die een belangrijke rol speelde bij de heroprichting van “De Fonteyne” in 1701.

Hij werd geboren in Gent op 14 Mei 1667.

Hij woonde op de Begijnengracht en verdiende als kuiper de kost voor zijn groot gezin.

Hij nam deel aan veel van de door de Kamer uitgeschreven wedstrijden en schreef enkele toneelstukken die opgevoerd werden in het “Gangskén”. Hij schreef o.m. een stuk over de bedelaars bij den “Ackergemschen Ommeganck.”